

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Glasni 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Bain, Pula

četvrtak, 13. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 273

Njemački obruč oko Verduna.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 12. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko i jugoistočno bojište.

Položaj nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Na pojedinim odsjecima fronte traju dalje živahniji topovski bojevi. Kod Rive bijaše neprijatelj, koji se je učvrstio u nekim pomaknutim jarcima i obrambenim zidom južno Sperone, bio potjeran iz tih položaja. Time je dakle talijanska navala bila potpunoma suzbita.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 12. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Sjeveroistočno od Alberta dopremio je njemački neki odio sa noćnog jednog poduzeća proti engleskim pozicijama, bez ikakvih vlastitih gubitaka, dvadeset i devet zarobljenika i jednu strojnu pušku. Zapadno od rijeke Moze, napali su Englezi bez uspjeha naše položaje. Bojevi sjeveroistočno od Avocourta ograničeni su bili inače na na živahno artiljerijsko djelovanje. Na istočnoj su obali zadale tri, najžešćom vatrom priredjene protunavale na Cote de Poivre, neprijatelju velikih gubitaka, a nikakvih protitaka. U dva puta nije pošlo za rukom navalnim četama, da nadvladaju našu zapornu vatru, a treća se je navala potpuno izjalovila u blizini naših zaprijevka radi djelovanja naših strojnih pušaka. U šumi Caillete zadobili smo nešto tla. Kod Ornesa je oboreno jedno francusko ljetalo u zračnoj borbi.

Istočno bojište.

Ruski su noćni napadaji kod Garbu-novke odbiti.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 12. travnja. (D. u.) Glavni stau javlja:

Iračka fronta.

Englezi su doživjeli opet krvavi poraz kod Felahije, gdje su izgubili više od 3000 mrtvih te 1 časnika i više zarobljenih momaka. 9. o. mj. navalo je neprijatelj po pol-drugsatnoj topovskoj pripravi sa lijeve obale Tigrisa sa svim silama na naše položaje kod Felahije. Bitka je bjesnila čitavih šest sati. Neprijatelju je bilo uspjelo s početka

da prodre uz goleme gubitke u dio naših opkopa, ali smo ga suzbili. Na veće smo nabrojili u dijelu naših jaraka i pred njima više od 3000 neprijateljskih lješina. Po kazivanju zarobljenika najviše je gubitaka pretrpjela 13. neprijateljska divizija, koja se sastoji isključivo od Engleza i koja je sudjelovala u bojevima na Dardanelima. Inače nema ništa novoga.

Brzojav.

Njemački obruč oko Verduna.

Zürich, 11. Neutralni neki dopisnik, koji je vidio njemačke položaje pred Verdunom, javlja, da se verdunske predtvrđjave polako ali stalno krše: Nijemci se približavaju tvrđjavi korak po korak i sistematično, kod česa se njemačko vojno vodstvo stara, da uz što manje žrtve postigne čim veće uspjeh. Prošao je stadi iznenadjenja pred Verdunom, a što se danas oči tvrđjave odigrava, jest rad mirne, uspješne strategije. Nijemci se uvijek više kao ostri klinovi zabijaju u francuske vrste. Sada igra glavnu ulogu topništvo.

Napadajuće i obrambeno topništvo jest više sedmica u skoro neprestanom boju, koji biva od časa do časa prekinut djelovanjem pješadije. Velik je broj teških i najžežih baterija, koje biju taj dvoboj, te se staraju, da se međusobno unište. Kasnije će brojke pokazati, da je broj baterija kod Verduna u vojnoj povjesti bez primjera. Ogromna je množina upotrijebljenih taneta, tu igraju motorna kola veliku ulogu. Ako nastupaju u tom topovskom dvoboju kraći odmor, valja lo pripisati činjenici, što se moraju velike množine oejeli tek dovažati ka baterijama.

Sa fronte oko Soluna.

Budimpešta, 10. Iz Soluna javljaju pariskom listu Petit Parisien: Danas o podne počeli su Nijemci opstrjeljavati francuske pozicije na lijevoj obali rijeke Vardara. Nijemcima je pošlo za rukom, da zasijaju nekoliko promaknutih streljačkih jaraka. Nijemski gubici da su bili neznatni. Od nekoliko dana ovamo izasliju Nijemci jake izvidničke odjele. Jučer se je jedan konjanicki takav odio usmjelio veoma daleko naprijed, no povukao se je opet natrag, iza kako su na nj počele pucati francuske baterije. Njemačko je jedno ljetalo preletjelo preko francuskih pozicija kod Kilkiša i izbacilo više bomba.

Bukarest, 10. Iz Soluna javljaju: U gradu vladu potpun mir. Na fronti je došlo do žestokih topničkih bojeva. Bugari su zaposjeli mjesto Ljukovicu.

Austro-Ugarska.

Talijanske laži.

Beč, 11. (D. u.) Talijansko službeno izvješće od 8. o. mj. tvrdi, da su Talijani pod usredotočenom vatrom naših baterija napustili prve redove svojih položaja na Rauehkopfu, da ne izvrgnu

tože svojih četa beskorisnim gubicima. Iz naših službenih izvješća od 7. i 8. o. mj. kao što i iz poluslužbenog saopćenja od 8. proizlazi, da smo mi osvojili spomenutu poziciju na juris borbom na bajonetu po pripravi s bubanjskom vatrom i da se ne može na talijanskoj strani raditi o rednom uzmaku sa tože opstreljane linije, tim više, što su naše čete polovicu ukupne talijanske posade, koja se je nalazila na Rauehkopfu, i iznasašla 2 satnije, uništile vatrom i navalama, a što su drugu polovicu od njih t. j. 150 ljudi i 4 časnika (2 ranjena i 2 neranjena) zarobile, te su zaplenile 2 strojne puške i mnogo ratnog materijala i nasle jarke prepune lješina. Po kazivanju zarobljenog talijanskog kapetana nije uspjelo po svoj prilici nikomu da izbjegne. Upravo je suviše, što talijansko vojno vodstvo prikazuje ovaj poraz na Rauehkopfu kao prostovoljni uzmak iz izložene linije.

Ne manje značajno iskripljivanje činjenica sadržaje talijanski službeni izvještaj od 7. o. mj. da je bio suzbijen navalni pokušaj naših četa protiv talijanskih položaja istočno od Selca, prije još nego su mogle naše čete da dospiju do žičnih zaprijevka. Ta je tvrdnja nečuveno i svojevotjno iskripljivanje pravih događaja. Akcija posvemotnjeg uništenja i napuštenja nepovoljno situiranih gornjih jaraka kod Selca bila je s početka tako zasnovana, baš kao što je bila činom izvedena. Ona je uspjela sasvim po osnovi. Nasa satnija ne samo da je došla do žičnih zaprijevka, nego je pravila također j jarke te ih je pročistila i unistila. Po tom pustivši tamo do 500 neprijateljskih lješina vratila se je u redu s dvima živima talijanskim zarobljenicima. Naši su gubici ovi: 1 česnik i 3 momka mrtvi, 3 časnika i 17 momaka ranjenih.

Njemačka.

Njemačko-rumunjski gospodarstveni ugovor.

Berlin, 12. (D. u.) Wolffov ured javlja: Ispravna je po našim informacijama vijest, da se je između Rumunjske i Njemačke sklopio ugovor za laglje izmjenjivanje trgovine između jedne i druge države. Objje se države obvezuju, da će dozvoljavati izvoz svojih proizvoda na upotrebu drugoj zemlji, u koliko to dopustaju domaće potrebe, neuračunavši također ratnog materijala, a da neskopće podiljevati izvoza s nikakvim osobitim zahtjevom. Obvezuju se nadalje u načelu, da će si međusobno dozvoljavati prijelaz robe preko svoje i koje treće države. Tim ugovorom, za čije provedenje dolaze u obzir još druge osobite mjere, namjeravaju objje vladje uspostaviti koliko je više moguće njemačko-rumunjske gospodarstvene odnose, koji su jako od ratnog stanja trpjeli i posječiti po mogućnosti svoje interese.

Balkan.

Engleska i Grčka.

Amsterdam, 12. (D. u.) Reuterov ured siri ovu atensku vijest: 9. o. mj. isli su engleski i francuski poslanik grčkome ministru-predsjedniku, saopćili su mu, da njihove vlade namje-

ravaju iskrcati četa na otoku Kefalonia i to u zalivu Argastoli i umirili ga, da će se imati obzira za grčka prava suverenosti. Obrazložili su ministru-predsjedniku, kako samo velika nužda sili njihove vlade, da zatvore zaliv Argastoli, te su dodali, kako su se poduzele sve njere, da se održi u zalivu promet, čineći mu najmanje poteškoće, što se može.

Ministar-predsjednik je živo prosvjedovao i energički izjavio, da Grčka mora dignuti svoj glas protiv te nove povrede njene suverenosti.

Slijedilo je živahno raspravljanje. Engleski je poslanik bio primljen od kralja.

10. o. mj. objelodanili su engleski i francuski poslanik izjavu, da će služiti uređenje mornaričnog uporišta u Argastoli samo u svrhu obrane, te da nema značaja zaposjednuća.

Rumunjska.

B u d i m p e s t a, 11. Az Est javlja iz Bukarešta: U Filipescovoj stranci pokazuju se očiti i sve veći znakovi rasula. Filipescu imenuju u Moldavskoj općenoj samo izdajicom, otkako se je povratio iz Rusije.

Knez Kallimaki, koji je za Filipescu vrlo mnogo žrtvovao, sada je izjavio u nekom otvorenom pismu, da istupa iz njegove stranke. Mnogi članovi Filipescove stranke u Jassi, zamolili su zastupnika Greeceanu, neka on posreduje kod njihovog ustupa u stranku Marahilomona.

Engleska.

Asquith o pariškom sastanku.

B e č, 12. (D. u.) U zastupničkoj donjoj kući izjavio je Asquith na mnoga pitanja, da nije sada prilično govoriti o potankostima različitih pitanja, o kojima se je raspravljalo na sastanku saveznika u Parizu. Rezultat je sastanka bio ponovno utvrđenje jedinstva saveznika, potpuno suglasje u nazorima i zasiguranje jedinstvenog vođenja rata.

Engleski kralj o engleskoj pobjedi.

L o n d o n, 12. (D. u.) Reuterov ured javlja: Kralj je primio u Buckingham-Palatu francuske parlamentare. Kazao je, da taj posjet pridonasa za to, da se oba naroda još tješnije međusobno približe u srdačnom sudjelovanju. Kralj je po tom napomenuto odlučnost engleskog naroda, da nastavi rat, dok se bude konačno odstranila ona neman, koja se je dugo prijetila svojim napadajem i mračila se nad obzorjem Europe, dovodeći u opasnost izgled mirnog napretka. Sloboda i mir su ideali engleskog naroda, za koje se Englezi bore svakim danom u sve to jačoj vjeri, da će pobjeda okruniti stvar pravde i pravednosti.

Engleskog ugljena — nema više.

K o p e n h a g e n, 10. List National Tidende javlja iz Kristijanije: Jedno je ovašnje parobrodarsko društvo primilo iz Engleske vijest, da mu Engleska ne može više podavati ugljena za vožnje u Frederikshafen, ako se ne obveže, da ne će tovara voziti dalje u Njemačku. Prema tomu mora da parobrodarska pruga Christiansund obustavi promet, ako ne primi ugljena sa druge koje strane.

Dogodjaji na moru.

Potopljeni danski parobrod.

L u g a n o, 12. (D. u.) Kako javljaju genevski listovi bijaše u Cagliariom zaljevu potopljen danski parobrod Stierneborg, koji je sa 2200 tona ugljena putovao iz Engleske prema Sardiniji, a prema vijesti Agencije Stefani bijaše u Sredozemnom moru potopjen danski parobrod Caeldonie. Momčad je spašena.

Engleska o neprijateljskim brodovima, koji su u neutralnim lukama.

L o n d o n, 11. (D. u.) Na upit, hoće li vlada izobjektivno neutralnim vladama prijedlog, da se obzirom na neprestano uništavanje trgovačkih i putničkih brodova nadomjesti izgubljeni materijal neprijateljskim brodovima, koji su internirani u

neutralnim lukama, odgovorio je lord Cecil u donjoj kući, kako se vlada bavi ovim pitanjem, da se stave u promet neprijateljski brodovi, što se u neutralnim lukama nalaze, ali da to pitanje moraju u prvome redu riješiti same neutralne vlade.

Parobrod Sussex nije bio torpedovan.

B e r l i n, 11. Kako list Berliner Zeitung javlja, zaključena je po njemačkim oblastima povedena istraga glede prilika, uz koje je engleski parobrod Sussex bio torpedovan. Istraga je pokazala, da kod toga čina nijesu pristupivale njemačke vojne sile. Ovaj rezultat istrage oduzima engleskom novinstvu zgodu, da nastavlja svoja rovačenja i huškanja u Americi.

Sveamerikanska trgovačka mornarica.

P a r i s, 10. Prema jednoj vijesti lista Temps iz Rio de Janeiro, izjavio se je američki riznički tajnik Mac Adco na sveamerikanskom kongresu za što najbržu uspostavu sveamerikanske trgovačke mornarice, koja bi bila jamstvo za sigurnost plovidbe i gospodarstvene interese američkih država.

Potopljeni parobrod.

L o n d o n, 12. (D. u.) Reuterov ured javlja iz San Sebastiana: Od posade španjolskog parobroda Sant Anderino utopilo se je 4 ljudi, ostali su bili dovezeni na kraj od norveškog parobroda. Lloyd javlja: Bio je torpedovan talijanski parobrod Unione (2367 t.). Drugi je kormilar s jednim momkom bio spašen od engleskog izvidničkog broda. Ostalu je posadu ukrao francuski torpedorazarač.

Neutralne države.

Nizozemsko oboružanje.

R o t t e r d a m, 10. U tajnoj sjednici nizozemskih generalnih država zahtjevalo se 300 milijuna forinti za svrhe oboružanja.

R o t t e r d a m, 10. Nizozemskoj vladi blizu stoji listovi vele, da je pitanje nizozemske mobilizacije riješeno. Raspoloženje u narodu je vrlo podignuto, jer vladu uvjerenje, da su sjajno prestali-tesku kušnju.

R o t t e r d a m, 10. Courant javlja: Nijemci su na belgijsku granicu postavili nove topove te podvostručili broj straža u svim krajevima na belgijskoj obali.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

P e t r o g r a d, 9. Službeni izvještaj od 8. o. mj.:

Zapadna fronta.

Na Dvini topovski i pješadijski bojevi. U Dnaburskom odsjeku naperilo je naše topništvo vatru na Illux. Na istom mjestu zapalilo četiri mine te razrušimo njemačke jarke i jedan čardak.

U području Postavija, Miadzola te kod Naročkog jezera razvio je neprijateljsko topništvo veliku djelatnost. Istrijelilo je i plinskih granata.

U Galičiji, na srednjoj Strypi, istočno Podhajca, kušale su austro-ugarske čete, da velikim silama navale, ali su se brzo povukle ustijed naše protunavale.

P e t r o g r a d, 10. Službeni izvještaj od 9. o. mj.:

U rigaskom je odsjeku neprijatelj opstrjeljavao kroz Štock. U jakobstadskom odsjeku živahni topovski boj. U dunaburskom odsjeku zapalili su Nijemci u blizini nasega jaraka jednu minu.

Njemački su zrakoplovi letjeli nad nekim krajevima blizu Dvine te su bacali bombe. Naši su letioци izvršili nekoliko uspješnih poleta. Jedan se je zrakoplov tipa Muromez digao nad rigasko područje te je bacao bombe na neprijateljska zakloništa.

U odsjeku postavinskog mosta i sjeverno Naročkog jezera žestoki topovski bojevi. Nakon topske paljbe kušali su konačno Nijemci, da se približe našim jarcima, ali smo ih suzbili. Sa ostalog dijela fronte ništa važna.

Italija.

R i m, 10. Službeni izvještaj od 10. ov. mj.: Na cijeloj fronti topovska djelatnost. U noći su se na Mrziom vrhu jaka neprijateljska odje-

ljenja približila našim linijama te su bacala debele bombe. Naši su planuli iz jaraka i suzbili neprijatelja u žestokoj borbi čovjeka sa čovjekom. Na Soči je neprijateljsko topništvo pucalo na korminski kolodvor i bližnje kuće, ali nije proizvelo niti štete niti ljudskih žrtava. U prošlo je se noći jedan naš zrakoplov digao nad obalnu utvrđenja, te je bombardovao sa 40 torpedovnatraka naprave i vojarme sa vrlo velikim uspjehom. Neprijatelj je protiv njega naperio živu vatru iz pušaka i topova, no zrakoplov se je čitav povratio u naše vrste.

Politika.

Upravni jezik u flamskom dijelu Belgije. — Nemiri u Indo-Kitajskoj. — Austrijsko-njemački i poljački socijalni-demokrati.

Razni belgijski zakoni određuju, da se kao upravni jezik u flamskim dijelovima države upotrebljava u prvome redu nizozemski jezik. Belgijske oblasti malo su se držale tih zakona te su obično upotrebljavale francuski jezik. Njemačka je vlada sada naredila, da se belgijske oblasti imadu točno ravnati po tim zakonima, te time uvele nizozemski jezik, kao uredovni jezik u občinama Flandrijama, u pokrajinama Antwerpen i Limburg te u okružju Bruseljskom i Löwenskom u u provinciji Brabant.

Time dolaze Flamci do svog jezikovnog prava. Valja spomenuti, da oni sačinjavaju većinu belgijskog stanovništva, te da ne poznaju francuski jezik. Njemačka je vlada dakle omogućila Flamcima, da se u saobćenju sa obrastima služe materinskim jezikom, koji je do sada bio zapostavljen i prezren.

Outrey, koji u francuskoj komori zastupa neki izbornički kotar u Kohin-Kini, pišući u Echo de Paris o tamošnjim nemirima, veli, da su isti u prvome redu posljedica nespretnosti kod novačenja uredovnika u francuskim istočno-azijskim kolonijama.

Nema sumnje, da su i Nijemci svojim splet-karenjem mnogo k tome pripomogli. Sjelo svih nemira jest Bangkok, glavni grad Siama, i sređiste anamitskih revolucionara, koji idu za tim, da Indo-Kini oslobode od francuskog gospodarstva. Kao sredstvo, kojim bi se moglo te nemire ugušiti, preporučuje Outrey odlučno zahtijevanje od siamske vlade, da ona odstrani iz zemlje vodje buntovnika, te da Nijemce liši onih mjesta, koje su oni zauzimali u sijamskoj upravi. Time bi oni izgubili ugled i upliv.

Način, kojim su se do sada urodjenici novaci, razjario je i same Francuze, koji su imali priliku, da svojim očima gledaju, kako se je kod tog novačenja postupalo. To nije bilo novačenje, nego pravi preaveći lov na urodjenike, koji opravdava njihovo nezadovoljstvo. U buduću bi se moralo novačenje vršiti na način, koji bi Francuskoj dao same dobrovolje. Nužno bi bilo, da se obiteljima u Francusku poslanih vojnika redovito isplaćuju njihove potpore, što se do sada nijeradijo.

Na sveopćoj konferenciji njemačke socijalno-demokratske radničke stranke u Austriji, koja je nedavno zborovala u Beču, podnio je među inima, kako javlja list Arbeiter Zeitung, i Dr. Viktor Adler izvještaj, i to o Austriji iza rata. U tom je izvještaju govorio i o pristupu poljačkih socijalnih demokrata u poljački klub, te je naveo: Nema sumnje, da se poljački socijalni-demokrate nalaze u posve teskom položaju. I da je Daszinski u dobroj vjeri u njihovo ime dao izjavu, u kojoj se veli, da će oni i nadalje visoko držati stijeg socijalne demokracije i da se uopće ne će miješati u politiku. Uza sve to da on, — dr. Adler, — drži taj korak političkom pogriješkom, no ne želi, da bi konferencija o tom stvorila kakav poseban zaključak. No on misli, da mora ustanoviti, kako su se Poljaci svojim pristupom u poljački klub sami izlučili iz organizatornog saveza austrijskih socijalnih demokrata. To da je posve jednostavna posljedica istinitih činjenica. Stvar je danas takova, da je njemačka socijalna

demokracija u Austriji doista jedino veliko, javno organizovano tijelo, koje može da govori u ime austrijskog proletarijata.

Ove riječi dr. Adlera znače — o tom nema sumnje — isključenje poljačkih socijalnih demokrata iz organizacije austrijske socijalne demokracije. A što će na to kazati Daszynski?

Neutralac o Rusiji.

(Nastavak i svršetak.)

Otkako je pred više desetogodišta naobražena Rusija počela da provodja svoje slobodoumne ideje, od onoga doba potječe i mržnja tih naobraženih slojeva protiv kozaka. Vlastodršci su uvijek htjeli, da kozake upotrebljavaju kao redarstvo za gušenje svakog slobodnijeg gibanja. Stoga je svakoga naobraženoga dirnulo, kad se je odmah u početku rata počelo u novinstvu pjevati hvalospjeve na kozake. Najednom je nestalo stare mržnje. Uistinu nijesu kozaci na bojnou polju sasma ništa uradili. Naprotiv su oni za frontom krali i plijenili te počinnli svakojakih grozota. Upotreбили su ih zato, da očiste od mirnih stanovnika one pokrajine, koje je neprijatelj imao da zaposjedne, da umište njihovo imanje e ne bi ono palo u neprijateljske ruke. Osobito se je kozaci iskazali u svim industrijskim krajevima ruskog carstva, gdje su sa dobrim uspjehom bili upotrebljavani, da n. pr. kao u Moskvi, oružjem uguše svaki štrajk. Treba još naglasiti, da nije krađja i podmitljivost tekom toga rata u ruskoj vojsci ništa manje cvala nego u japanskom ratu.

U ožujku 1915 započeo je pobjedonosni pohod njemačkih i austrijskih četa preko Galicije, Poljske, Litve i Kurlandije. Tu su se ponovno pokazali svi nedostaci i pogreške ruskog ratnog vodstva i organizacije vojske. Vlada i novine nijesu sada više mogle da pokrivaju poraze do dosad nečuvane veličine. Mislili su odvaliti krivnju od krivaca time, da su pripravili uzrok poraza pomanjkanju oružja i municije. To je i zbilja bio jedan od mnogih uzroka. Tekom ljeta bili su gubici na mrlivima, ranjenima i zarobljenima tako veliki, da se je od lipnja naprijed moglo vježbati novake još samo četiri sedmice. Vrio je značajan način, kojim se je htjelo stati na put demoralizacije. Tako je n. pr. u srpnju sazvao neki pukovnik jedne gardne nadomjesne pukovnije u Petrogradu sve nove časnike, da im naredio, da momčići saopće, kakvim su sve nedjelima sa strane njemačkih četa izvrnuti ruski zarobljenici. Tu je svoju zapovjed utemeljio time, da ruski vojnici u četama prebjegavaju k neprijatelju, te da se još taloznoj činjenici može stati na put sasmo odgovarajućem poukom. Nadošla je jesen 1915., a s njome, kao posljedica brzoga njemačkoga napredovanja, jasna slika već često spomenute gospodarske desorganizacije europske Rusije.

Gospodarski položaj na svršetku godine 1915. može se označiti na sljedeći način: neznanat uvoz sa zapada (iz Rumunjske i Švedske) i sjevera (iz Engleske, Amerike i Norveške), nesmetani uvoz sa istoka, ali sasmo najskupocijennijih i najvažnijih proizvoda preko Vladivostoka i Sibirije (iz Japana i Amerike).

Izvoz žita i drugih sirovina jest nemoguć. U unutrašnjosti ograničen željeznički promet radi pomanjkanja materijala i slabe organizacije, umjetno povišenje cijena na svim poljima trgovine i obita. Rad industrije jest nepotpun. Obrtnički odbori su slabo organizirani, njihovi članovi nesposobni i podmitljivi. U europskoj Rusiji vlada pomanjkanje i skupoća — ali ne bijeda (izuzevši bjegunce), — jer je vlada izdala veliku količinu papirnatoj novca. Kada je u jeseni nastupilo pomanjkanje sitnog, srebrnog novca, krzule su kao novac poštanske marke. Časnici i radnici u tvornicama dobivaju visoke plaće, činovnici doplate, seljak je već naučan gladovati te je ustrijlji, a osim toga ne može trošiti novca za akrkup, tako da njegov položaj nije baš loš.

Šta je sa unutrašnjom državnom politikom? Rusiju su natjerali u rat nacionaliste, kojima su u početku pripadali sasmo konservativni elementi. Socijalni demokrati bili su naprotiv uvijek za mir, ali su oni tvorili tek mali postotak pučanstva, od kojega su organizirani sasmo radnici u tvornicama. Ruski seljak, koji tvori veliku većinu pučanstva, je sada za vrijeme rata sasma indiferentan. On zapravo ne shvaća zašto se rat vodi, ali ne nalazi niti uzroka zašto bi protiv rata nastupio. Gijela ona velika masa ruske inteligencije je tekom rata posve promijenila svoje nazore. Liberali, koji su prije bili revolucionarni i uvijek protivnici vlade, postali su sada nacionalisti. Baš oni hoće da vode borbu Rusije do skrajnosti u nadi, da će iz nesretnog rata i bijede niknuti novi ljudi, koji će kao vojnički ženiji i gospodarski organizatori Rusiju prepородiti te ju dovesti do konačne pobjede. To je ali sasma isključeno, jer pojedini ženijalni ljudi nijesu u stanju, da podignu do više, a stupnja narod pasivan, koji je k tome za posljednjih 15 godina tjelesno i duševno duboko pao.

Kölnische Zeitung.

Gospodarstvene prilike iza rata.

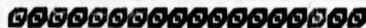
Uvodni se jedan članak švicarskog lista Basler Nachrichten o 5. aprila bavi pitanjem i razlaganjem, kako će se poslije rata razviti sveopće gospodarstvene prilike.

U tom članku imade glavnu riječ jedan Rus, koji izvještuje o sveruskom gospodarstvenom sastanku. Stono se je obdržavao prije kratkoga vremena u Petrogradu, i na kojemu je između ostaloga bilo govora i o budućim gospodarstvenim odnosajima između Rusije i Njemačke poslije rata. Taj Rus piše među inim ovo:

Zamjenik ravnatelja trgovačkog otdjela S. Borodajevskij, koji na tom sastanku nije doduše govorio u ime vlade, ali je, kako se naglasuje, iskazao ondje nazore njerodavnih ruskih vladinih krugova, predavao je o temi „Rat, gospodarstvo i budući trgovački ugovori“, te je izrekao u svom predavanju pu prilici ove misli:

Njemačka nastoji da nukanjenim carinarskim savezom, koji je uperen proti ententi, sprječee ujedno i razvitak ruske industrije. Ona da se nada, e će moći poslije rata zatvorenjem svojih granica pred ruskim gospodarstvenim proizvodima svoje industrijalne proizvode u Rusiju izvažati. Proti tomu mora da Rusija izvotuje pobjedu, koja će joj omogućiti, da sasmo stalno i neovisno uredi svoje gospodarstvene prilike prema drugim zemljama, a ponajpače prema Njemačkoj.

Prelazeci na pitanje o budućim trgovačkim ugovorima, kazao je Borodajevskij: Rusija stoji pred pitanjem, da li će osnovati svoje gospodarstvene odnoseje na potpunom otudjenju od Njemačke i njezinih saveznika, ili će poslije rata te odnoseje ponovno uspostaviti. U prvom slučaju dolazi Borodajevskij od ovih zaključaka: Otudjenje od Njemačke i njezinih saveznika imalo bi za posljedicu, da bi se između njih, a možda i između nekih balkanskih država s jedne, te između Rusije s druge strane podigao umjetni zid, što bi po Rusiju, a pogotovo po rusko gospodarstvo bilo sasmo nepovoljno, jer je Rusija izvažala posljednjih godina prije rata sasmo u Njemačku gospodarstvenih proizvoda gomdice u popriječnoj vrijednosti za pol milijarde rubalje, a to odgovara polovici sverukupnog izvoza. Ovi eto brojevi predložuju sveskoće otudjenja od Njemačke. Svakako bi Rusija morala u slučaju otudjenja tražiti od svojih saveznika, da joj dadu povoljniji uvjeta za izvoz njezinih gospodarstvenih produkata u njihove zemlje. Ali to bi se tesko moglo da postigne, jer bi to iziskivalo od Francuske i Engleske prilični žrtava. Uostalom mogu da se njemački industrijalni proizvodi jedva nadoknade sa englesko-francuskima, jer su ovi skupi i za ruske potrebe sasmo prikladni. Radi toga bi morali saveznici Rusije u punoj mjeri uvažavati i njezine interese. No o tom uva-

KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas, 13. travnja 1916.

RASPORED:

Djak iz Praga, Heinz-Ewersov romantična drama u 4 čina sa Pavlom Westgerer i Margaretom Berger u glavnoj uloži.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Početak prve predstave u 8:20; zaduje 6-30

ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 lifira.

žavanju nema uostalom barem zasad a ma ni traga u engleskoj osnovi o tarifnom sustavu, a ni kod zajmova, sklopljenih u francuskim financijskim krugovima.

Na temelju svega toga dolazi Borodajevskij do zaključaka, e bi otudjenje od Njemačke iziskivalo sasmo velikih žrtava od Rusije.

Izloga se govornik bavi pitanjem, na kakovoj bi se osnovi mogle opet uspostaviti sveze sa Njemačkom. Trgovacki bi se ugovor imao s njom sklopiti sasmo tad, kad bi se u njemu najviše uvažavali ruski interesi.

Iza ovoga se je predavanje razvila sasmo živalna debata. Poznati je ruski nacionalni ekonom profesor Tugan-Baranovskij žestokim riječima ustao proti otudjenju od Njemačke, jer da Engleska, Francuska ni Italija — sve tri zajedno — ne mogu da nadoknade njemačku industriju. Otudjenje od Njemačke znači propast ruskog narodnog gospodarstva.

Govorniku su mnogi od prisutnika burno povladjivali i kako se čini, javno je mnijenje uz njega, kaosto su uza njih i svi neutralni dobri poznavaoi ruskih unutrašnjih prilika.

Domaće vijesti.

Njemačka škola u Kanfanaru. Prošli se je ponegdje otvorila sa svetom misom njemačka pučka škola u Kanfanaru. Za novu je školu molio školsku oblast dio kanfanarskih otaca obitelji, da im djeca nauče njemački jezik, s kojim su se neslo u bjegunstvu upoznali. U njemačku se je školu upisalo pedesetak djece. Imati će na raspolaganje 2 sobe općinske školske zgrade. Ponedjeljak će ih tri učiteljske sile. Uz njemačku ima u Kanfanaru i hrvatska škola, koju pohađa 156 djece. Imaju jednu sobu i jednu učiteljsku silu.

Potres u Baški. Do sada se je malo znalo, kako je potresom od 12. ožujka oštećeno hrvatsko mjesto Baska, najveće na otoku Krku. U tom mjestu nema gotovo nijedne kuće koja ne bi bila potresom oštećena. Kakova polovica kuća treba radikalnih popravaka, a do 20 ih se mora po višem nalogu rušiti, da ne bude daljnje nesreće. Stala se računa na preko 120.000 kruna. Osam dana iza potresa bili su na licu mjesta državni inžiniri, koji su polako označili, koje su kuće i kako oštećene, koje treba rušiti, a koje popraviti. Općinsko poglavarstvo obratilo se na više oblasti, da se zauznu za što izdašnij potpora, a obratilo se je također i na „Odbor za pripomoć potresom nastradalih hrvatskog Primorja“ u Zagrebu. Na općinstvu je, da se i ovog puta sruje naših hrvatskih Primoraca, jer dobrotvorna ruska ne poznaje granica, pogotovo jer se radi o primorskom čisto hrvatskom mjestu.

Ravnateljstvo Druže sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je od 14. ožujka do 7. travnja o. g. sljedeće prinose: Kostajnička štedionica, Kostajnica K 50; Hrvatska Eksploziona Banka, Zagreb K 1000; Samoborska štedionica, Samobor K 50; g. Don Petar Rudan, prihod druž. podružnice u Jelsi K 60; g. dr. M. Trinjastić K 100, plaćenih

od g. Josipa Stirna, Volosko, za uvrede nanešene g. Arturu Gervaisu; Dionička tiskara, Zagreb, na račun unisih prinosa K 567.30; g. prof. Vj. Spinčić, Zagreb K 300, prinose člana čete vel. g. Janka Holjca, načelnika grada Zagreba za 1914. do 1916.; nadalje K 48.30 dar Gospodarske banke u Sv. Ivanu Zabno po g. dr. Z. Sughu; K 20 dar k novoj godini g. Vladka Crnčića, zastavnika 76. pukovnije na fronti; K 20, što ih je darovao g. dr. Šandor Szentgörgyi i K 1 nadju u Nar. Kavani u Zagrebu, G. Mile Starčević K 50 i to: K 25 Stiglic, K 10 L. Balić, K 10 Josip Jurčić, K 2 Mato Čanić i K 3 Mile Starčević. Novogradska Štediona K 25; g. dr. Pavao Fröhlich dar „Hrv. Sokola“ u Karlovcu mjesto vijenca na odar brata prof. Davorina Devčića K 20; gg. Mavro, Berta i Otto Fröhlich u Karlovcu u počast pok. prof. D. Devčića K 10; g. M. Bunca K 11.10 sabranih u društvu kod g. Vlaha Vičića za otpjevanog „Starčeka“. G. Marko Krema, Susak, dar g. profesora susačkih srednjih skola umjesto vijenca na odar pok. druga Davorina Devčića K 116. Varaždinska Štediona K 30; Upraviteljsko družb. skola Mali Lošinj od prihoda školske zabave od 13. veljače 1916. K 100. Pogl. upr. općine Cernik K 20. Poglav. uprav. općine Sv. Ivan Zelina K 50. Uprava „Hrvatske Krune“ Zadar K 50. Saborska pisarna Zagreb dar gg. narodnih zastup-

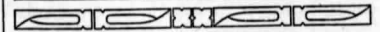
nika K 2175. Prva dionička štediona Virje K 10. Tvrka „Solo“ prihod žigica u Il. poljeću 1915. K 1939.28. Kr. porezni ured Vinkovci zapis blagopokojnog Stipe Anišića K 354.80. G. Franjo Pascher u ime III. gimn. razr. kr. real. gimnazije na Sušaku u spomen pok. prof. Devčića K 17.40. G. O. Bruno Kovačević, Brod, sabranih K 10. G. V. Karlavaris, Opatija za dan 20. ožujka o. g. K 25. G. N. N., Opatija K 20. G. Janko Kociper, Krasica K 16. Činovnička zadruga Petrinja K 25. G. Ivo Ev. Jurančić, Punač prigradom smrti nezaboravnog prijatelja kanonika g. Mata Bogovića u Krku K 5.06. G. M. Sokolić, Rijeka K 10. G. Ljudevit Burić, Kraljevica K 100. 27. ožujka o. g. na Matuljima u veselom društvu kod pjesme „En starček živel“ sabrano K 9.40. Cij. obitelj Saršon, Sv. Matej u počast uspomeno pok. Franjice Saršon K 100. G. Janko Gregorec, Buzet K 10. Gđa Adela ud. Medanić, Rijeka, na godišnjicu smrti svojega sina dra Druha K 250. „Novosti“, Zagreb K 12.80. G. dr. Milan Lončarek, Čazma, K 10. Štedna i predumovna zadruga, Sisak K 25. — Zivjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu!

„HRVATSKI LIST“ može se kupiti u Vodnjanu kod prodaje duhana Debetto već rano u jutro.

„Hrvatski List“ može se kupiti već u 6 i pol sati jutro u našoj prodavanici uz Sissano broj 3 (Uprava „Il Gazzettino di Pola“), gdje se prodaje također „Polsar Tagblatt“.

MALI OGLASNIK.

Dva magarca zaletila se. Čestiti nalazac neka ih preda uz nagradu kod N. u k. H. Komp. der Festungs-feldbahn, Setaliste Zofije Hohenberge 51.

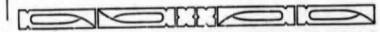

**SKLADIŠTE POKUĆVA
FILIP BARBALIĆ**
ulica Sissano 2.

Kupuje uz visoke cijene

VUNU

bijelu i mješanu.

Cafe Tegetthoff

Najveća kavana u Suli. Ima na raspolaganje veliki broj austro-ugarskih, njemačkih i švicarskih novina, u hrvatskom, češkom, njemačkom i talijanskom jeziku.

Jošna poslužba : 5 biljarda : Veliki novouređeni salon.

Ja mnogobrojni posjet preporuča se vlasnik.

Trgovina gotovog odjela i rubenine za gospodu

Leo Scordilli

Trg Custoza 63.

ponovno je otvorena te prodaje uz najniže cijene.

Trgovina muzikalija i glazbala

FAUSTO CELLA

FULA. Via Barbacani 5. FULA.

Veliki izbor glasovira prvovrernih tvrtka.

gusala, mandolina, gitara, gramofona itd.

Prodaju se sva glazbala za

čitav tamburaški zbor

Trgovina preporuča najbolje crjevne i kovinske žice za sva glazbala i najnovije gramofonske ploče.

Uništavajte muhe da se ne umnožavaju!

Uzgojne crtice.

Gnijezdo.

Bio sam učenik pučke škole. U zbnuu trnovite ograde, na kraju našega vrta iza kuće, gradile su dvije male ptice gnijezdo. — Opazivši ih, svakoga sam ih dana promatrao zaklonjen drugom zbnuuom. Često sam provodio na tome mjestu po više časova, promatrajući ih, a uz to učeci školske zadaće.

O, kako su bile vrijedne one male ptice! Obavljivje su donosile najprije velike slamke i presavijale ih jednim brzim pokretom glave, pa su ih namjestale u tanke čaporke i ponovno ih savijale.

Tako je polagano postalo vanjsko gnijezdo. Zatim su ptice donosile meku mahovinu, pa vunu i druge tanke dlacice, što su nasle zakacale kojekuda zakacane po trnjacima, te su tako postavile iznutra cijelo gnijezdaće. Potom su stale donasati nježnija perca od raznih ptica, a napokon su i sa sebe čupkale perca i papjerje i postavljale u svoje gnijezdo da bude mekše i toplije.

Uvijek su u radu bile hitre, zauzele za posao i vesele, da je bila prava slast promatrati ih orvako iz prikraja. Često bi jedna, pa druga zavrkutala i veselo pjesmicu, pošto bi namjestila donesenu slamčicu ili vlakno, perce, očekujući onu drugu. Kad bi došla i ona, uvijek bi nastajao veselo cvrkut, nalik na razgovor, a često i zadirkivanje, i sala, a potom bi se ponovno otisle na posao, pjevajući i vijajući u lijetu.

Pred večer, kad prestane posao, stale bi ove obe ptice kraj gnijezda, pa bi mužjak otpočeo pjesmu, a ženka bi pustala same isprekidane vesele glasove i privijala se nježno i umiljato uz svojega vojna. Ali ipak ne bi ona ostajala dugo iza nj. Sad bi sijetala u nedovršeno gnijezdo,

legla bi u nj, te polezala malo, te bi opet uzletila nestrpljivo na graničnu i posaljivala se pored veselog mužjaka i stala mu se umiljavati, pa bi otpočinjala čistiti svoje perje, te naskoro napusti i to zanimanje, pa opet sleti u gnijezdo. Mužjak za to vrijeme obično ne bi prekidao svoje umiljate pjesme, već bi samo s vremena na vrijeme pogledao svoju drugaricu jednim okom, iskrenuvisi malo glavu, pri čem bi mu perje na gusi jače zaigralo od pjevanja.

Poslije nekoliko dana bilo je već i jaje u gnijezdu. Zatim se i ženka raskvocala, te nije napustala meku postelju, a mužjak bi je obilazio i pjevao joj.

Napokon su se izlegli i nježni i golusavi ptičići, sa žutim kljunčima i strahovito nenasišnim želućima.

O, kako su se sada natjecali i mati i otac, da nahrane svoju uvijek gladnu piladiju! A kad bi pfulnula kiša, kako su svoje mladence pažljivo zaklanjali krilima i grijali ih! Tako su bez sumnje činili i noću.

Otac bi im opet pokatkad pred večer pjevao kraj gnijezda, te veselo svoju umornu drugaricu i svoju malene, nježne dječicu.

Kasnije su se ptičići obukli, pa su izletjeli i otisli u bijeli svijet. Ja ih više nijesam mogao pratiti u njihovu novu životu.

Bijah ludo djače kad ovd promatrah, uživajući u ovoj bezazlenosti i ništa više ne misleći.

Poslije mnogo godina oženih se. Stekao sam druga dobra, mila, odana — kakva sam nekada sanjao u mladenackoj masti svojoj, samo kao pustu želju.

Savili smo gnijezdaće svoje. — Ali ja se tada više ne spominjah svoga djetinjeka gnijezda sa kraja našega vrta i ako sam radio sa svo-

jom drugaricom na svijanju gnijezda svoga isto onako retnosno i veselo kao onda, davno, one dvije ptice u trnovitom zbnuuu, a u mnogome isto onako instinktivno. Radili smo vrlo često više po neobjašnjivom nekom unutarnjem nagonu, bez mnogog umovanja, više po nekoj neodoljivoj želji da to činimo, po osjećanju neminovne potrebe da se okučimo kao ostali svijet — kao valjda što su činili i naši roditelji, i toliki drugi predji nas, od čega su ostajali tragovi u svim njihovim mozgovima, pa i u mozgovima naših roditelja, a što je kasnije prenijelo naslijedeno i u složaj naših mozgova.

Uvijek se nasio da se nabavi po koja nova stvarčica i donese u kuću, da joj se nađe mjesto i namjestena da se zajednički promatra i u tome uživa. Koliko smo u tome imali prijatnih časova, praračeni čeretanjem, cvrkutanjem, salom i pjesmom — isto kao onda one dvije ptice.

Ja nijesam nikakav pjevač. Ali me je tada samo srce gonilo na pjevanje, te vrlo, vrlo često pjevah. Koliko sam i koliko puta sjedio u veće sa svojom milom drugaricom kraj prozora naše male sobice, te u tihom raspoloženju promatrati smiraj sunčev — i skoro bi mi se uvijek tada otimala iz grudi po kakva tula, vesela pjesmica. A moja bi se vjerna drugarica uvijek tada nježnije priljubljivala uz me — isto, isto onako, kao onda u mojem djetinjstvu, ona ptica iza svoga vojna. Ali ja se još i tada ne spominjah ondašnjega promatranja onih ptica u njihovom novom gnijezdu.

Tako su nam prolazili dani i mjeseci u tihoj, idiličnoj sreći, u neiskazanoj zadovoljstvu od novoga života.

(Nastavak slijedi.)